

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm I. Si Scripturam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

CAPITVLVM VLTIMVM.

Venerabilis.

PARAPHRASIS.

Cervicenses cives cum duobus Clericis Ravennatenſis Eccleſiæ coniurauerunt contra Archiepiſcopum Ravennatenſem, dantes iſtis pecuniam, & jurare facientes ad hoc celandum; poſtea Archiepiſcopus ſuper hæc re litteras à ſede Apoſtolicâ impetravit ad iudices delegatos, eoram quibus cùm intentionem ſuam probare non poſſet, niſi per ciues, qui dictum juramentum ediderant, ideò ne ob teſtium defectum iuſtitia cauſæ pereat, petiuit ab Honorio III. provideri. quare iſ ſcribit ad iudices illos, vt præviâ monitione per cenſuram compellant eos, quos compellendos putauerint ad abſoluendos teſtes à juramento præſtito, ac deinde teſtes iſtos, ſi gratiâ, odio, vel timore ſe ſubtra-

xerint, ſimiliter per cenſuram cogant ad ferendum teſtimonium.

SUMMARIUM.

1. Coniurantes contra Episcopum accuſari poſſunt tanquam de graui crimine.
2. Jurans ſe non dicturum teſtimonium in iudicio, id ſi poſtea neceſſarium ſit, jurans prius ad cautelam à juramento eſt abſoluendus.

Not. I. Si qui contra Episcopum coniurationem ſeu cõſpirationem faciant, de hoc tanquam graui crimine accuſari poſſunt, quâ de re vide c. Coniurat. 21. & ſeq. cauſâ 9. q. 1. gl. hęc. verb. Coniurat. Abbatem & Felin. n. 2.

Not. II. Qui iurauit ſe teſtimonium non dicturum in iudicio, ſi poſtea eius teſtimonium neceſſarium ſit, abſoluendus eſt prius à juramento ad cautelam, & maiorem ſecuritatem, vt hęc gl. tradiſ. verb. Iuramento. & dixi in cap. 4. hoc tit.

TITVLVS XXII.

DE FIDE INSTRUMENTORUM.

Rostquam de præcipuâ ſpecie probationis actum eſt, quæ ſit per teſtes, ſequitur, vt de altero probandi modo agatur, videlicet per instrumenta, id eſt, ſcripturas publicas, & priuatas, quibus res geſta, & in iudicium deducta oſtendi poteſt.

CAPITVLVM I.

Si Scripturam.

PARAPHRASIS.

Exemplo ſeu transcripto non creditur niſi originale, vel authentica ſcriptura exhibetur, aut de eâ fides fiat.

SUMMARIUM.

1. Scriptura alia publica, alia priuata. Publica eſt, qua manu Notarij legitime conſecta eſt.

2. Solemnitates reuoluentur, quæ in tali publica ſcriptura adhiberi ſolent.

3. Scriptura publica quandoque appellari ſolet qua apud acta publica iudicii conſecta eſt. & hæc etiam authentica eſt, modo raſura, vel alius defectus fraudis ſuſpicionem non moueat.

4. Scriptura priuata alia eſt authentica, alia non authentica. quid utraque ſit, & qua reſquiſita.

5. Exemplum ſeu transcriptum nihil probat abſque originali, niſi per manu Notarij, aliâque ſufficientia teſtimonia ei fides fiat.

In primis aduertendum, quòd Scriptura alia publica ſit, alia priuata, Scriptura publica eſt; quæ manu Notarij legitime conſecta eſt, ſolemnitates autem, quas Notarij in conſciendis instrumentis adhibere ſolent, enumerat Dur. in ſpeculo lib. 2. p. 2. de instrumenti editione. §. 2. & 4. Abbas & Felin. hęc. videlicet

ut exordium fiat per invocationem nominis domini; ponatur incarnationis Christi annus, mensis, dies, indictio. item nomen, & annus regnantis principis, locus, in quo res acta est, videlicet contractus emptionis, vel donatio facta inter partes per expressum consensum, vel debiti solutio facta per realem pecuniæ numerationem coram Notario, & testibus, ut Notarius nomen suum exprimat, & quod rogatus fuerit ab eo, vel iis, ex quorum consensu actus dependet; quod etiam testes minimum duo vocati ac praesentes fuerint actui, quorum nomina instrumento inferri debent; subscriptio tamen eorum non requiritur, sicuti nec partium contrahentium, siue eorum, inter quos res gesta est. Præterea scriptura coram partibus legi debet, atque solenne Notarij signum apponi, non quod hæc omnia ad substantiã scripturæ publicæ requirantur secundum rigorem, sed quod omnia per consuetudinem adhiberi soleant, ut si aliquid prætermittatur, suspicio fraudis inde oriri possit.

3 Insuper scriptura publica appellari quandoque solet, quæ apud acta publica iudicii confecta est, est autem communis scriptura publica etiam authentica seu auctoritatem habens, dummodo non appareat in ea rasura vel alius defectus fraudis suspicionem generans, sed nõ vice versa omnis scriptura authentica publica est, ut mox apparebit, quamuis *Innoc. hic. n. 2. Durand. cu. tit. §. 7.* latius nomen scripturæ publicæ accipiunt, ut idem sit, quod authentica.

4 Alia itaque est priuata scriptura, quæ dividitur in authenticam & non authenticam, scriptura priuata authentica est, quæ sigillo aut subscriptione eoq; recognito & approbato, vel alio legitimo modo munita est, ut fidem jure mereatur, licet publica persona non intervenerit, uti hic *Abbas docet n. 2.* sed & id in Germania consuetum est, ut litteræ de contractu testantes per medium circumflexæ, incitæ, & dimidiatis partibus traditæ utriusque contrahentium parti fidem faciant, si coniunctæ litteras rectas & ordinatas reddant, vulgò *Spaltzettel*. Scriptura autem priuata non authentica est, quæ nec testiũ sub-

scriptione, recognitione, aliiisque argumentis sufficienter probata est, ut dicitur *cap. seq.*

Not. vn. Exemplum seu transcriptum nihil probat absque originali exemplari, nisi per manum Notarij, aliãve sufficientia testimonia exemplo fides fiat, videri potest *Durand. §. 3.*

CAPITVLVM II.

Scripta.

PARAPHRASIS.

Si Scriptura aliqua in iudicio exhibeatur per testium subscriptionem munita, qui mortui sunt, non censi debet alicuius firmitatis, nisi manu Notarij confecta sit, vel sigillum authenticum habeat, per quod probari possit.

SUMMARIUM.

1. Scriptura publica seu Notarij manu confecta manet authentica, etsi inscripti testes cum Notario mortui sint, non item priuata, nisi alio modo, scilicet per sigilla, alios testes &c. probari possit.
2. Priuata scriptura agnita probat contra scribentem, non autem pro ipso vel in prauidicium alterius, nisi aliis adminiculis fulsa sit.
Neque contra scribentem probabit, nisi causa debendi adiecta sit, v. g. ex mutuo, deposito &c.
3. Testes produci possunt ad probationem scripturæ, vel in ordine ad contenta, vel ad ipsam præciè scripturam.
Si primo modo, duo testes sufficiunt, & plene probant. Si secundo, non satis est ut affirment subscriptionem &c. esse Titij, sed dicere insuper debent, se presentes fuisse, cum Titius hoc scriberet &c.
4. Tria adminicula, quibus scriptura contra scribentem, si neget, recognosci, & probari debeat aut possit.
5. An omnia tria vel duo requirantur, an verò unum sufficiat, variant DD.
6. Placet Auctori sententia Menochij reo arbitrio iudicis esse committendam.